

Asia: VN/22448/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

HALLITUKSEN ESITYSLUONNOS VALTIOKONTTORISTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettaviksi valtiokonttorista annettua lakia, lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (nk. hankintalaki) ja eräitä muita lakeja. Tarkoituksena on ensisijaisesti ajantasaistaa Valtiokonttorin tehtävät ja säätää sen tiedonsaantioikeuksista. Hankintalakia esitetään muutettavaksi siten, että Valtiokonttorille säädetään tehtäväksi ylläpitää sähköistä järjestelmää, josta hankintayksikkö saa tiedon hankintailmoituksen julkaisemisesta ja julkaisemisen ajankohdasta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi.

Suurin osa Valtiokonttorin tehtävämuutoksia koskevista laeista tulisi voimaan 1.11.2024. Kuitenkin esimerkiksi hankintalain muutos ja sähköisen hankintailmoitusjärjestelmän ylläpitotehtävä tulisi voimaan vasta 1.1.2025. Tässä lausunnossa tarkastellaan vain Hyvinvointiala HALIn jäsenten kannalta keskeisiä muutoksia.

Analysointi- ja raportointipalvelujen tehtävä

Esitysluonnoksen mukaan voimassa olevassa sääntelyssä on havaittu tietojen luovuttamista ja hyödyntämistä koskevia ongelmia, jotka vaikeuttavat Valtiokonttorille säädetyn tehtävän toteuttamista. Nykyinen sääntely mahdollistaa yksittäisille viranomaisille laajan harkinnan tietojen luovuttamisessa, minkä vuoksi Valtiokonttorin analysointi- ja raportointipalvelu ei saa käyttöönsä palvelun tuottamisen kannalta välttämättömiä tietoja, joiden perusteella esimerkiksi olisi mahdollista tehdä tavoiteltuja koko valtionhallinnon laajuisia analyyseja tai virastojen välisiä

vertailuja. Osa viranomaisista tulkitsee, ettei tietoja voi luovuttaa ilman välttämättömyyden arvioinnin pohjana olevaa toimeksiantoa. Tästä seuraa, ettei kaikkia analysointi- ja raportointipalvelun kannalta olennaisia tietoja ole käytettävissä toimeksiannoissa.

Tarvittavia tietoja pyydetään viranomaisilta tapauskohtaisesti. Vastausten saamiseen eri viranomaisilta kuluu aikaa, eikä kaikkiin Valtiokonttorin tekemiin pyyntöihin vastata välttämättä lainkaan. Näin ollen Valtiokonttorin analysointipalvelun käytössä ei ole kaikkia palvelun tuottamisen kannalta olennaisia ja välttämättömiä valtionhallinnon tietoja, jotka yhteisistä järjestelmistä olisi saatavissa. Erilliseen toimeksiantoon perustuva oikeus tietojen käyttöön ei esimerkiksi mahdollista jatkuvaluonteista valtionhallinnon tietojen analysointia ja raportointia.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan analysointi- ja raportointipalveluja koskevan sääntelyn selkeyttämistä etenkin tietojen saantioikeuksien ja niiden käytön osalta. Voimassa olevan lain mukaan Valtiokonttorin tehtävänä on ”tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi”. Esitysluonnoksessa ehdotetaan lainkohdan muuttamista siten, että Valtiokonttorin tehtävänä on ”tuottaa valtionhallinnon analysointi- ja raportointipalveluja sekä julkaista palveluissa tuotettua tietoa yleisessä tietoverkossa ohjauksen ja johtamisen tueksi sekä valtion toiminnan ja varojen käytön tehokkuuden ja avoimuuden varmistamiseksi. Lisäksi Valtiokonttori tuottaa analyysijä valtioneuvostolle valmistelun ja päätöksenteon tueksi”.

Esitysluonnoksen mukaan ehdotetun lainsäädännön myötä Valtiokonttorille muodostuu käsittelyperuste myös tietoihin sisällyville henkilötiedoille. Säännöksen esitetään kattavan jatkuvaluonteinen analysointi- ja raportointitehtävä sekä muun muassa valtioneuvoston toimeksiantojen perusteella tapahtuva analyysitehtävä. Hyvinvointiala HALI ry pitää esitettyä muutosta perusteltuna.

HALI huomauttaa, että Valtiokonttorin tehtävät, sinänsä perustellusti, lisääntyvät samaan aikaan, kun Valtiokonttorilta edellytetään nopeaa ja laadukasta analyysia ja raportointia hyvinvointialueiden taloustietojen osalta. Nopea ja laadukas kustannustieto on kivijalka, jonka päälle hyvinvointialueiden tietojohdantaa voidaan rakentaa ja sote-menojen kasvua hillitä. Myös valtiovarainministeriö ja muut ministeriöt tarvitsevat laadukasta tietoa hyvinvointialueista esimerkiksi arviointimenettelyjen ja lisärahoituspyyntöjen yhteydessä. Valtiokonttorin riittävä rahoitus on turvattava, jotta palvelutaso paranee ja esimerkiksi sote-menojen kehityksestä saadaan entistä parempaa analyysia.

Sähköinen hankintatietojärjestelmä

Hankintalain 60 §:n 5 momentin mukaan valtiovarainministeriön on ylläpidettävä sähköistä järjestelmää, josta julkinen hankintayksikkö saa tiedon hankintailmoituksen julkaisemisesta ja julkaisemisen ajankohdasta osoitteessa www.hankintailmoitukset.fi (Hilma). Esitysluonnoksen

mukaan Hilmalla on 57 000 käyttäjää ja siinä julkaistaan vuosittain tiedot arvoltaan 27,9 mrd. euron julkista hankinnoista.

Esitysluonnoksessa julkisista hankinnoista ilmoittaminen ehdotetaan säädettäväksi Valtiokonttorin hoidettavaksi. Tarkoituksena on selkeyttää valtiovarainministeriön tehtäviä siten, että operatiivisen tason tehtävä olisi hallinnonalan viraston vastuulla. Hilman ylläpitoon ja jatkokehittämiseen on varattu nykyisin valtion talousarviossa vuosittain 1,6 milj. euroa, jonka summan valtiovarainministeriö tulee esittämään siirrettäväksi osaksi Valtiokonttorin toimintamäärärahaa tehtävän siirtyessä vuodesta 2025 alkaen. HALI pitää muutosta perusteltuna.

Lisätiedot:

Joel Kuuva

pääekonomisti

050 414 6444

joel.kuuva@hyvinvointiala.fi

Hyvinvointiala HALI ry

Kuuva Joel
Hyvinvointialan liitto